

કલાને કોઈ નિશ્ચિત નિયમ નથી હોતા કલા એટલે સ્વતંત્રતા અને કલ્પના

(કુતલ નિમાવત દ્વારા)

ગાંધીનગર, તા. ૮
'કલાને કોઈ નિશ્ચિત નિયમ નથી હોતા, કલા એ તો સ્વતંત્રતા છે, કલા એ તો કલ્પના છે. અલબત્ત, કલા અને તેના પ્રદર્શનમાં પણ મર્યાદા જળવાવી જોઈએ. માત્ર કલામાં નહીં, જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં અતિરેક ન હોવો જોઈએ.'

હિન્દી ફિલ્મોના ખ્યાત સર્જક ગોવિંદ નિહલાનીએ આજે આ શબ્દો ગાંધીનગરમાં ઉચ્ચાર્યા હતા. ગાંધીનગરના પાદરે સ્થિત સિટી પલ્સ ઈન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ફિલ્મ એન્ડ ટેલીવિઝનના ઉપક્રમે આજથી આરંભાયેલા ત્રણ દિવસના સાહિત્યોત્સવ અંતર્ગત પ્રથમ દિવસના અંતિમ સત્રમાં ગોવિંદ નિહલાની સાથે વાર્તાલાપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જે દરમિયાન તેમણે પોતાની આ લાગણી વ્યક્ત કરી હતી.

ગોવિંદ નિહલાની દ્વારા નિર્દેશિત ત્રણ ફિલ્મો 'તમસ', 'હજાર ચોરાસી કી મા' અને 'પાર્ટી'ના સંદર્ભે આ વાર્તાલાપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. વાર્તાલાપ દરમિયાન 'તમસ' ફિલ્મની બે ફિલ્મ પછી પ્રદર્શિત કરવામાં આવી હતી, જેને લગતા પ્રશ્નો પણ વાર્તાલાપના અંત ભાગમાં

શ્રોતાઓએ ગોવિંદ નિહલાનીને પૂછ્યા હતા અને ગોવિંદજીએ બહુ સરળતાથી ને સંતોષકારક રીતે તેના જવાબો પણ આપ્યા હતા.

અનવર જમાલ દ્વારા ઈન્ટરવ્યૂના પરિપ્રેક્ષ્યમાં આ વાર્તાલાપનું સંચાલન કરવામાં આવ્યું હતું, તેમના દ્વારા વાર્તા, સંગીત, કેનવાસ, ફિલ્મકેન વગેરે પાસાઓને લગતા સવાલો ગોવિંદજીને પૂછવામાં આવ્યા હતા અને ગોવિંદજીએ પોતાના અનુભવને આધારે તેના જવાબો આપ્યા હતા.

એક પ્રશ્નનો જવાબ આપતાં ગોવિંદજીએ જણાવ્યું હતું કે, ટેક્ટ (શબ્દો, વાર્તા) એ ખાણ છે, જેમાંથી ઘણો મોટો ખજાનો પ્રાપ્ત થાય છે. આ એ ખાણ છે જેમાંથી સર્જકોને મોતી મળે છે. મતલબ કે શબ્દોમાંથી જ સર્જકને દ્રષ્ટિ મળે છે, કલ્પના મળે છે, વસ્તુ પરિધાન, કલર, આર્કીટેક્ચરલ એલિમેન્ટ, કેનવાસ વગેરેની કલ્પના મળે છે. પોતાનું સર્જન કેવું થશે એ આખું ચિત્ર સર્જકને શબ્દોથી જ મળી જાય છે. માટે શબ્દો એ ખાણ છે એ યાદ રાખવું જોઈએ.

આર્ટ ફિલ્મના સંદેશને મજબૂત બનાવવા માટે શું કરવું જોઈએ? એવા એક પ્રશ્નના જવાબમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે 'વિષય પ્રત્યે પ્રામાણિકતા જાળવવી જોઈએ.

વિષયમાં જે સુર હોય - સુખદ કે દુઃખદ - એ જાળવવો જોઈએ, એને અનુરૂપ સર્જન કરવું જોઈએ, તો સંદેશને ચોક્કસપણે મજબૂત બનાવી શકાય.'

'મારી ફિલ્મો વર્તમાન પરિપ્રેક્ષ્યના સંદર્ભમાં હોય છે. ભલે મેં વાર્તા કોઈ જૂની પસંદ કરી હોય પણ તેનો સંદર્ભ, તેની ઘટના વર્તમાન સાથે સુસંગત હોય એવી જ રીતે મેં સર્જન કર્યું છે' એમ જણાવતાં ગોવિંદજીએ જણાવ્યું હતું કે તેંદુલકરજીની માત્ર ૧૦ પેજની વાર્તા કે જેમાં આદર્શવાદી બાપ અને દીકરાની વાત છે એ પરથી 'અર્ધ સત્ય' ફિલ્મનું સર્જન એમણે કર્યું હતું. મૂળ વાર્તા અનુસાર ત્રણ-ચાર દ્રશ્યો જ ફિલ્મમાં હતાં, બાકી આખી ફિલ્મ કાલ્પનિક હતી. પરંતુ તેમ છતાં તત્કાલિન ઊભરી રહેલા અન્ડરવર્લ્ડ સાથે તે સુસંગત હોવાથી તેને પ્રતિસાદ મળ્યો હતો.

'સાહિત્ય માટે મારો આદર ઘણો વધારે છે અને સાહિત્યની સાદી રચના એ ખજાના જેવી છે. એમાંથી ઘણું સાદું સર્જન થઈ શકે. હા, એને સમજવી કેવી રીતે, કૃતિ દર્શાવવી કઈ રીતે એ માટેનો દરેકનો દ્રષ્ટિકોણ અલગ હોય છે. પણ તેમ છતાં હું એમ કહીશ કે એંડોશન ઈઝ એ ગ્રેટ પ્લેઝર.'

